

BS"D

On Kings and Toys

R. Mois Navon

Shoftim 5778 - Sefardi Rimmon 2018

Before I made aliyah in 1992, there was a bumper sticker going around that said:
"He who dies with the most toys wins."

Very Funny. Very Sad. Life is not a game of collecting toys.

But what, then, is the bumper sticker we should have on our cars?

I asked a group of Yeshiva students this question and they answered me "He who dies with the most mitzvot wins". Cute, but not lishma. I think there is something deeper.

So again. What is the bumper sticker we should have on our cars?

What is the ethic (shirat hayeinu) that we should live by?

Perhaps we can learn from our king, spoken about in this week's parsha:

פרשת שופטים

(יד) כִּי תֵבֵא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ וּיְרַשְׁתֶּהּ וַיִּשְׁבְּתָהּ בָּהּ וְאַמְרַתְּ אֲשִׁימָה עָלַי מֶלֶךְ כָּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתַי: (טו) שׁוֹם תִּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תִּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תִּבְחַר לְתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נְכָרִי אֲשֶׁר לֹא אַחֶיךָ הוּא:

When we come in to the land – that is, when we become a people and that is when we take on our national mission – to be a light unto the nations. The first order of business is to appoint a leader. The leader, the king, is to set the example for the nation. He is to lead by example.

(טז) רַק לֹא יִרְבֶּה לוֹ סוּסִים וְלֹא יֵשִׁיב אֶת הָעַם מִצָּרִימָה לְמַעַן הִרְבּוֹת סוּס וַיִּקְנֶה אָמַר לָכֵם לֹא תִסְפוּן לְשׁוֹב בְּדֶרֶךְ הַזֶּה עוֹד: (יז) וְלֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים וְלֹא יִסּוּר לְבָבוֹ וְכִסְף וְזָהָב לֹא יִרְבֶּה לוֹ מְאֹד: ...

Three things the king is commanded to be wary of: Horses, Women, Money. Each time the command is given it includes the specifier: "lo" – "to him". The Gemara learns more precisely the limitations of these 3 times in that it says "to him":

(1) Horses: "to him" –

סנהדרין כ"א ב'

ת"ר: "לא ירבה לו סוסים", יכול אפילו כדי מרכבתו ופרשיו, ת"ל "לו", "לו" אינו מרבה, אבל מרבה הוא כדי רכבו ופרשיו, הא מה אני מקיים סוסים - סוסים הבטלים...

תורה תמימה הערות דברים פרק יז הערה פב

נראה כונת הקושיא הא מה אני מקיים סוסים, דהא סתם קנין סוסים הוא לרכב ולפרשים וכיון דלרכב ופרשים אין קצבה ממילא אין קצבה גם לסוסים, ועל זה אמר סוסים הבטלים, שהם רק להתפאר ולהתגאות בהם, וע"ע בדרשה הבאה:

The Gem. explains that the term, when applied to horses, comes to teach that the king CAN have as many horses as needed for national/military purposes but - "to him" – i.e., for his own personal glorification, to show he has the most toys – no.

(2) Money: "to him" –

סנהדרין כ"א ב'

ת"ר, וכסף וזהב לא ירבה לו, יכול אפילו כדי ליתן אפסניא [provisions], ת"ל "לו", "לו" אינו מרבה, אבל מרבה הוא כדי ליתן אפסניא:

תורה תמימה הערות דברים פרק יז הערה פט

ר"ל שיהי' מוכן כסף בידו לשכור חיל לכשיצטרך מלבד שכר חילו העומד תמיד למשמרתו:

We skip to the explanation on money in order to contrast these two to women. The Gem explains that, like horses, there is no limitation on collecting wealth for national purposes, but rather the limitation is on the king's personal aggrandizement.

(3) Women: "to him" –

סנהדרין כ"א ב'

"ולא ירבה לו נשים", מאי דרשת ביה ["לו"]? - למעוטי הדיוטות [שמותרים ברבוי נשים – ת"ת]:

T'1, echoing the Ran, explains that, regarding horses and wealth in general, if the king is not limited, he will lay heavy taxes and send them to Egypt to get horses for his glory. In contradistinction, the commoner does not have those powers nor those responsibilities and thus need not be so limited.

On the other hand, when it comes to women – the reason for the limitation is so that one not get sucked in to the pleasures of this world. And to this ALL are beholden to this ethic, NEVERTHELESS, the verse comes to COMMAND it only to the King.

תורה תמימה הערות דברים פרק יז הערה פו

פו) ועיין ביבמות ס"ה א' כל הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה, ויש להעיר מכאן דמבואר רמז בתורה דנושא אדם כמה נשים, וצ"ל דאיירי כאן ברשות אשתו הקודמת. - ומה דלא דריש דרשה כזו למעוטי הדיוטות גם לענין רבוי סוסים וכסף נראה משום דכיון דרבוי סוסים הוי החשש שלא ישיב את העם מצרימה [ז"א: למצרים], וזה לא שייך אלא במלך הרודה את עמו להטותם לחפצו, וכן הענין מרבוי כספים לא שייך אלא במלך שלא יטיל מסים וארנוניות על העם, ולכן מובן שבאנשים פרטים אינם שייכים צווים אלה, ובאמת מותרים להם, משא"כ ברבוי נשים דהטעם הוא שלא יסירו לבבו מאחרי ה' להשתקע בתאות עוה"ז יותר מדאי שזה שייך בכל אדם, הו"א דבצווי זה הוזהרו גם אנשים פרטים להכי צריך להשמיענו לו למעוטי הדיוטות, ודו"ק:

חברותא - הערות סנהדרין דף כא עמוד ב הערה 20)

הר"ן מבאר שלגבי סוסים וכסף וזהב לא צריכים לימוד שמותר להדיוט להרבות, שאין בידו להשיב את העם מצרימה ולא לרום לבבו, משום שאין לו שום שררה, אבל גבי נשים היה הוה אמינא שהאיסור שייך גם בהדיוט, בא המיעוט למעט שלהדיוט מותר. ועוד מבאר, שגם בכסף וזהב אין אסור למלך לרכוש או להרוויח או אפילו להתחלק בבזיה, ומה שאסרה התורה הוא רק להטיל מסים על העם.

Having understood these three limitations well, Shlomo HaMelech famously violated them. The Midrash explains:

קהלת פרק ב, ב

(ב) לשחוק אַמְרַתִּי מִהוֹלָל וּלְשִׁמְחָה מִה אֶה עֹשֶׂה:

קהלת רבה (וילנא) פרשה ב

ג ד"א "לשחוק אמרתי מהולל" - מה מעורבב השחוק דא"ר אחא אמר שמואל שלשה הן הדברים ששיחקה עליהם מדת הדין ולבסוף הוללתם ועירבבתם, כתיב (דברים י"ז) "ולא ירבה לו נשים" וכתיב (מלכים א' י"א) "וַיְהִי לוֹ נָשִׁים שָׂרוֹת שִׁבְעַת מְאוֹת וּפְלִגְשִׁים [שְׁלֹשׁ מְאוֹת וַיִּטּוּ נַפְשׁוֹ אֶת לְבוֹ]"; כתיב (דברים י"ז) "לא ירבה לו סוסים, וכתיב (מלכים א' ה' ו') "וַיְהִי לְשִׁלְמָה אֲרָבָעִים אֶלֶף אֲרוֹת סוּסִים [לְמַרְכָּבוֹ וּשְׁנַיִם עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים]"; כתיב "וכסף וזהב לא ירבה לו מאד" וכתיב (דברי הימים ב פרק א, טו) "וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶף

וְאֵת הַזֶּהָב בִּירוֹשָׁלַם כְּאַבְנִים, לא היו נגנבות, אמר ר' יוסי בר' חנינא אבני עשר אמות
 ואבני שמנה אמות, תני בשם רשב"י אפי' משקולת שהיו בימי שלמה של זהב היו שנאמר
 (שם /דברי הימים ב' / ט') אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה, אמר הקדוש ברוך הוא
"ולשמחה מה זו עושה" מה עטרה זו עושה בידך רד מכסאי, באותה שעה ירד מלאך
 בדמותו של שלמה וישב על כסאו, והיה מחזר על בתי כנסיות ועל בתי מדרשות ועל בתי
 גדולי ישראל ואומר אני קהלת הייתי מלך והיו מכין אותו בקנה ונותנין לפניו קערה של
 גריסין באותה שעה בכה ואמר וזה היה חלקי מכל עמלי.

The Gem explains that the reason Shlomo fell was because he believed he knew the reasons for the commandments (taamei hamitzvot) – since it was written in the text: don't multiply horses lest you return to Egypt [to get them], don't multiply wives lest they turn your heart [from God]. From here we learn that even if one understands the reason for the mitzvah, nevertheless one must not subvert it, for in the end, he will not endure. All mitzvot, even if they have a reason, must be done hok-like.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כא עמוד ב

ואמר רבי יצחק: מפני מה לא נתגלו טעמי תורה - שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהן גדול העולם. כתיב לא ירבה לו נשים, אמר שלמה: אני ארבה ולא אסור, וכתיב ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו. וכתיב לא ירבה לו סוסים, ואמר שלמה: אני ארבה ולא אשיב וכתיב ותצא מרכבה ממצרים בשש וגו'.

מאור ושמש במדבר פרשת חקת ד"ה או יאמר

או יאמר, זאת חקת התורה אשר צנה ה' לאמר וגו'. והוא, כי ענין פרה אדומה היא חוקה בלי טעם, שמטהרת את הטמאים ומטמאת טהורים, כמאמר חז"ל בגמרא ובמדרשים (במדב"ר יט א), ואין באפשרי לחקור סוד טעמה כלל, והיא חוקה יותר מכל המצוות שבתורה. אמנם, באמת הנה שנינו בי"ג מידות שהתורה נדרשת בהן (תו"כ ברייתא דרבי ישמעאל), שכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד - לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא; לזאת הנה גם כן מצוות פרה אדומה יצא מהכלל שאר מצוות ללמד שהוא חקה בלי טעם, ולא ללמד על עצמו בלבד יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, שגם כל המצוות המה חוקים בלי טעם. אף על פי שאפשר לומר בהם טעם - אף על פי כן אי אפשר להבין פלאי סודותיה וטעמיה. וכמו שייסד הפייטן בפיוט פרשת פרה: אין לחקור סוד חידותיה, המפרשות סתומות, והגלויות עלומות, המבארות חתומות, וכו'. ומצאנו מופת חותך על זה, שלמה המלך ע"ה שאמר (משלי ל א) איתי אל ואכל, לפי שנתפרשה טעמי המצוות של המלך (דברים יז טז) שלא ירבה לו סוסים - שלא ישיב העם מצרימה, ולא ירבה לו נשים - פן יסורו את לבבו. והנה שלמה המלך ע"ה בודאי שמר לנפשו מאד בהרבות לו סוס שלא ישיב את העם מצרימה, וכן בהרבות לו נשים שלא יסורו לבבו - אף על פי כן נכשל, מפני שאין להבין פלאי טעמי המצוות הגם כי נראים גלויים.

Apparently Shlomo realized this in the end for he writes in Kohelet.

קהלת פרק ה

(ט) אהב כסף לא ישבע כסף ומי אהב כהמון לא תבואה גם זה הקבל: (י) ברבות הטובה רבו אוכליה וימה כשרון לבועליה פי אם <ראית> ראיות עיניו:

Shlomo realized that "He who dies with the most toys does NOT win".

קהלת פרק ה

(יד) כאשר יצא מבטן אמו ערום ישוב ללכת כשבא ומאומה לא ישא בעמלו שילך בידו: (טו) וגם זה רעה חולה כל עמת שבא כן ילך וימה יתרון לו שיעמל לרוח:

So Shlomo HaMelech's had his problems but in the end made amends and is known as a great king. Why is he known as a great king?

Priek Avot teaches that there are 3 crowns – three ultimate goals to try to achieve:

משנה מסכת אבות פרק ד משנה יג

[*] רבי יהודה אומר הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה זדון רבי שמעון אומר שלשה כתרים הם כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב **עולה על גביהן** :

The comm. Mirkevet HaMishneh asks what is the meaning of the Shem Tov going above them all? He explains that Shem Tov is what MAKES all the other worthy pursuits to be of praise, to be a crown, to the individual.

מרכבת המשנה לר"י אלאשקר על אבות פרק ד משנה יג

והנה מ"ש כתר שם טוב, אינו כתר רביעי מיוחד לעצמו. אמנם הוא צריך להצטרף עם שאר הכתרים, וזהו שדייק עולה על גביהן. ונהנה רמז שעם כל כתר וכתר מאלו הכתרים, צריך לצרף עמהם כתר שם טוב, ואז יקראו בשם כתר, שאם לא כן הגדולה והמעלה שלהם היא אפס ותוהו. והוא שת"ח שאינו מתנהג כשורה, מוטב הוא שתהפך שוליתו על פניו (עי' ירושלמי ברכות א, ב). צא ולמד מאחיתופל שלא המדרש הוא העיקר, אלא המעשה (לעיל א, יח). וכן הכהן אם לא ינהוג כשורה, אין לו שום כתר. וזהו שדרשו על פסוק כי שפתי כהן ישמרו דעת (מלאכי ב, ז) וגו', ואמרו (חגיגה יז ע"א) אם דומה הכהן למלאך הש"י אז תורה יבקשו ממנו, ואם לאו לאו. ואמר כשמן הטוב (ש)היורד על הזקן זקן אהרן (תהלים קלג, ב), ואמר (שם) שיורד ע"פ מדותיו. וגם כן המלך אם לא יהיה לו כתר שם טוב, אין ראוי להקרא מלך, ואין לו שום כתר.

And he explains specifically on the King from our parsha:

צא ולמד ממלכי ישראל וממלכי יהודה. ומזה הענין הזהירה אותו התורה שלא ירבה לו נשים ולא סוסים (דברים יז, טז - יז), והטעם כדי שלא יתגאה, ויתנהג ע"פ התורה והעצה. וע"כ צוותה אותו התורה וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר (שם שם, יח), ואמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו (שם) וגו'. והכלל שצריך המלך לקיים הדת, ולהלחם עם האויבים למלכותו, ולנהוג עמו בצדק ובמשפט, ולהחזיק ידי החכמים. ומזה תמצא לקיסר הרומי ששמו לו שלשה כתרים. אחד כנגד קיום הדת. ואחד כנגד הנהגת המלכות ביושר. ואחד כנגד חזוק ידי החכמים. וא"כ לפי זה בא השלם להורות מעלת התורה, ומחזיקי ידי לומדי התורה, אשר איש כמו זה יקרא בשם כתר שם טוב.

That is to say, the king will only achieve the greatness of kingship, the "keter" of malchut when he acknowledges the truth of Torah and thus achieves the SHEM TOV.

So whether you are a King, a Cohen or a Talmid Hacham, without having a good name – your achievements are not truly worthy. Indeed, whether you are a lawyer, a doctor, a school teacher or a mechanic – what makes your achievement in any field worthy is the good name you bring with it.

So what is the bumper sticker we should have on our cars? In the words of Shelomo HaMelech:

קהלת פרק ז פסוק א - טוב שם משמון טוב ...

Shabbat Shalom